

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ

Кафедра бізнес-консалтингу та міжнародного туризму

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ
НАВЧАЛЬНО ПРАКТИКИ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА»**

для здобувачів вищої освіти
денної форми навчання
освітнього ступеню «Бакалавр»
зі спеціальності 051 «Економіка»

Мелітополь, 2019

УДК 658: 338.45

Методичні вказівки для проходження навчальної практики «Економіка» для здобувачів вищої освіти денної форми навчання освітнього ступеня «Бакалавр» зі спеціальності 051 «Економіка» – Мелітополь, 2019 – с. 42 Укр. мов.

Розробник: к.е.н., доц. Бакіна Т.В.

Рецензент: д.е.н., проф. Кальченко С.В.

Розглянуто та затверджена на засіданні кафедри бізнес-консалтингу та міжнародного туризму протокол №__ від _____ 20__р.

В. о. завідувача кафедри

_____ д.е.н., проф.С.В. Кальченко

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу протокол №__ від _____ 20__р.

Голова комісії

_____ А. А. Костякова

ВСТУП

Навчальна практика «Економіка» дає можливість закріпити та поглибити знання, отримані студентами в процесі вивчення теоретичних дисциплін та здобуття практичних навичок зі спеціальності.

Метою проходження студентами навчальної практики «Економіка» є набуття практичних умінь і навичок, закріплення універсальних і професійних компетенцій, набутих ними в процесі вивчення теоретичних дисциплін професійної підготовки.

Завдання навчальної практики є:

- формування цілісного сприйняття загальної картини теоретичної підготовки майбутнього бакалавра в галузі економіки;
- набуття практичних навичок шляхом вирішення конкретних практичних завдань, аналізу ситуацій і застосування інших форм навчання;
- розвиток у студентів комплексного системного економічного мислення;
- ознайомлення зі специфічними особливостями економічного аналізу;
- розкриття прикладного характеру розглядаються в навчальних дисциплінах базових категорій;
- закріплення навичок розрахунку найбільш важливих економічних показників;
- формування практичних навичок самостійної роботи, навичок самостійного формулювання висновків, отриманих за результатами власних розрахунків;
- розвиток навичок презентації та захисту результатів виконуваної роботи;
- освоєння роботи з різноманітними джерелами інформації.

Програмні результати навчання:

РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності;

PH10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники, які характеризують результативність їх діяльності;

PH12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;

PH13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники;

PH16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

Після успішного проходження навчальної практики «Економіка» здобувач вищої освіти володітиме наступними компетентностями:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері економіки та у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення

СК 4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати

СК 7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів

СК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного

характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення

СК 11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію

СК 13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності

ОБ'ЄКТИ І ТРИВАЛІСТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Навчальна практика з дисципліни «Економіка» проводиться на основі інформаційної бази, що створена кафедрою економіки. База даних містить фінансову та статистичну звітність за останні 5 років по окремих господарствах районів Запорізької області, до яких входять підприємства різних форм господарювання (табл. 1).

Таблиця 1

Перелік рекомендованих підприємств, що можуть бути об'єктами навчальної практики з дисципліни «Економіка»

№	Назва підприємства
1.	ДПДГ «Відродження»
2.	СБК «Дружба»
3.	ПП «Аскон»
4.	ТОВ АФ «Мир»
5.	ПП «Могучий»
6.	ТОВ «Україна»

Студенти з погодження керівника практики можуть самостійно підібрати підприємство як об'єкт практики.

Для виконання завдань навчальної практики з дисципліни використовуються наступні *основні форми фінансової звітності*:

- форма 1 «Баланс»;
- форма 2 «Звіт про фінансові результати»;
- форма 3 «Звіт про рух грошових коштів»;
- форма 4 «Звіт про власний капітал»;
- форма 5 «Примітки до річної фінансової звітності»;
- форма 1ПВ «Звіт праці»
- форма ЗПВ «Використання робочого часу»

основні форми статистичної звітності аграрного підприємства:

- форма 21-заг «Звіт про реалізацію сільськогосподарської продукції»;
- форма 24 «Звіт про стан тваринництва»;
- форма 29 «Звіт про збір урожаю»;
- форма 50-сг «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств»;

Для агропереробних підприємств: форма 1-П “ Підприємство”

Тривалість навчальної практики з дисципліни «Економіка» відповідно до навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» з спеціальності «Економіка» складає 4 тижні, або 120 год.

ЗМІСТ ТА КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ПРАКТИКИ

Навчальна практика з дисципліни проводиться за наступним календарним планом (табл. 2).

Таблиця 2

Календарний план навчальної практики «Економіка»

№ п/п	Зміст практики	Тижні проходження практики			
		1	2	3	4
1.	Загальний інструктаж та забезпечення студентів необхідним матеріалом (звітами, технічними засобами та ін.). Презентація силабусів дисциплін за вибором студентів.	2			
2.	Обговорення сучасних проблем розвитку аграрного сектора економіки.	6			
3.	Знайомство студентів з метою, методами, формами та змістом навчальної практики. Уточнення індивідуальних завдань.	4			
4.	На основі діючого законодавства України та нормативно-правової бази підприємства охарактеризувати організаційно-правову форму господарської діяльності підприємства.	3			
5.	За фінансовою та статистичною звітністю проаналізувати господарську та комерційну діяльність підприємства та його виробниче спрямування.	12			

6.	За допомогою фінансової і статистичної звітності визначити склад, структуру, забезпеченість та ефективність використання наявних в господарстві ресурсів.	3	9		
7.	Проаналізувати рівень виробничих витрат на вирощування основних видів продукції та визначити склад і структуру собівартості одиниці продукції.		12		
8.	Виконати індивідуальне завдання: визначити рівень виробничих витрат та собівартість окремого виду продукції на перспективу.		9		
9.	Визначити і проаналізувати рівень економічної ефективності господарської діяльності підприємства.			9	
10.	Розрахувати та проаналізувати ефективність виробництва продукції рослинництва у підприємстві.			6	
11.	Розрахувати та проаналізувати ефективність виробництва продукції тваринництва у підприємстві.			6	
12.	Визначити та проаналізувати рівень конкурентоспроможності продукції, що виробляється на підприємстві.			6	
13.	Провести факторний аналіз прибутковості підприємства та визначити резерви її підвищення.			3	3
14.	Виконати індивідуальне завдання: обґрунтувати рівень беззбитковості виробництва окремих видів продукції.				9
	Оформлення звіту				12
	Захист звіту				6
	Разом годин	30	30	30	30

Перелік і послідовність питань, що підлягають вивченню студентом, наведені у змісті практики (таблиця 3). Програма навчальної практики по економіці передбачає послідовне вивчення наступних блоків питань по досліджуваному підприємству: ресурси, обсяги виробництва, витрати та собівартість, кінцеві результати виробничої діяльності. Окрім загальних питань, студент повинен виконати індивідуальне завдання по визначенню виробничих витрат та собівартості окремого виду продукції на перспективу, а також обґрунтувати рівень беззбитковості виробництва заданого виду продукції.

Вказані питання необхідно викласти теоретично і обґрунтувати висновки на підставі зроблених розрахунків економічних показників.

Відповідно до питання змісту практики вказані в додатку А розміщені таблиці, які пропонуються для використання з метою накопичення необхідних даних і проведення відповідних розрахунків, які будуть використані для написання звіту.

Таблиця 3

Зміст практики

	Перелік питань, що вивчаються	Таблиці для проведення розрахунків і аналізу
	Вступ	Обсяг до 2 стор.
1	Організаційно-правова форма господарської діяльності підприємства.	Обсяг 2-3 стор.
2	Виробнича та комерційна діяльність підприємства.	табл. 1,2,3,4,5
3	Склад, структура та ефективність використання ресурсів.	табл. 6,7,8,9,10,11,12,13,14, 15,16
4	Витрати виробництва і собівартість продукції галузей рослинництва і тваринництва	табл. 17,18,19,20,21,22,23,24 , 25,26,27,28
5	Визначення виробничих витрат та собівартості , одиниці продукції на перспективу (за завданням)	
6	Ефективність виробництва продукції сільського господарства на підприємстві	табл.29,30,31,32,33,34, 35, 36,37
7	Рівень конкурентоспроможності продукції на підприємстві	табл.36,37,38,39
8	Факторний аналіз прибутковості підприємства та визначення резервів її підвищення	табл .40
9	Обґрунтувати рівень беззбитковості виробництва окремих видів продукції (за завданням).	
	Висновки і пропозиції	Обсяг 2-3 стор.

Написання звіту з навчальної практики студент розпочинає в період її проходження. Звіт готується відповідно до його змісту, орієнтовна структура якого наведена нижче:

Вступ.

1. Організаційно - правова форма господарської діяльності підприємства.

2. Виробнича та комерційна діяльність підприємства.
3. Склад, структура та ефективність використання ресурсів.
4. Витрати виробництва і собівартість продукції галузей рослинництва і тваринництва.
5. Визначення виробничих витрат та собівартості одиниці продукції на перспективу (за завданням)
6. Ефективність виробництва продукції сільського господарства на підприємстві
7. Рівень конкурентоспроможності продукції на підприємстві
8. Факторний аналіз прибутковості підприємства та визначення резервів її підвищення
9. Обґрунтувати рівень безбитковості виробництва окремих видів продукції (за завданням).

Висновки та пропозиції.

Список використаних джерел.

Звіт з навчальної практики починається з вступу, в якому коротко, не більше як на 1-2 сторінках, визначаються основні завдання, які стоять перед підприємствами та їх економічною службою на сучасний період.

Назва кожного пункту відповідає переліку тих питань, які входять до зміст. В кожному пункті по кожному питанню, які входять до нього, першочергово необхідно викласти теоретичні основи, надати методику проведених розрахунків, а потім зробити короткий аналіз табличних даних і на підставі цього викласти відповідні висновки.

Після написання пунктів звіту з практики необхідно викласти на 2-3 сторінках загальні висновки про стан економіки підприємства та свої пропозиції виробництву щодо його покращення.

В кінці звіту необхідно привести список літератури та інших джерел, які були використанні під час навчальної практики та при написанні звіту.

Титульна сторінка звіту оформляється відповідно з додатком Б.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

На завершення кожного дня практики керівник практики зі студентами проводить підсумки виконаного завдання відповідно до програми практики, звертає увагу на основні проблемні питання, що проявлялися під час виконання завдання.

По завершенню навчальної практики з дисципліни на кафедру представляється у письмовій формі звіт, який містить відомості про виконання всіх завдань практики відповідно до програми практики, висновки, що випливають відповідно з результатів виконаних конкретних завдань практики, список літературних джерел. Звіт з навчальної практики реєструється на кафедрі.

Таблиця 2

Критерії оцінювання за системою ECTS

Об'єкти оцінювання	Критерії оцінювання	ECTS-оцінка
Розкриття актуальності теми у вступі, виділення мети та завдань практики	Висока ступінь розкриття актуальності, чітко виділена мета та завдання виробничої практики	A
	Достатня ступінь розкриття актуальності, визначена мета, однак завдання виробничої практики не конкретизовані	B,C
	Недостатній ступінь розкриття актуальності, не визначена мета виробничої практики і її завдання	D
Ступінь розкриття теоретичних та правових засад виробничої практики у розділах звіту	Розкриті всі основні категорії, пояснені взаємозв'язки між ними. Повно використані літературні джерела і нормативні документи. Наведені посилання на літературу та цитати. Розроблені власні схеми, рисунки тощо.	A
	Достатня ступінь розкриття теоретичних і правових засад та використання літературних джерел і нормативних документів. Наведені посилання на літературу та цитати.	B
	Розкриті всі основні категорії, однак взаємозв'язки між ними не наведені. Не всі види, функції чи складові елементи предмету виробничої практики показані.	C

	Поверхове (неповне) розкриття теоретичних та правових засад, зміст має компілятивний характер.	D
Рівень проведення аналізу у розділах звіту	Аналіз глибокий і конкретний з високим рівнем його інформаційного забезпечення (наведеними формулами та їх поясненням).	A
	Аналіз достатній і конкретний, але з неповним використанням інформаційних матеріалів.	B
	Аналіз поверхневий, інформаційні матеріали використовуються недостатньо і пасивно.	C
	Аналіз поверхневий, неглибокий і переважно в описовій формі, інформаційні матеріали не використані.	D
Рівень виконання висновків та пропозицій	Пропозиції суттєві, обґрунтовані і самостійні.	A
	Пропозиції є самостійними й суттєвими, але обґрунтовані недостатньо переконливо.	B
	Пропозиції достатньо обґрунтовані, але несуттєві.	C
	Пропозиції не впливають з аналізу і є несамостійними.	D
Якість ілюстративного матеріалу і оформлення	Робота оформлена згідно з установленими вимогами.	A
	Робота в основному оформлена згідно з установленими вимогами, але є помилки і Неточності.	B
Захист звіту з виробничої практики	Презентація логічна й стисла, виклад вільний, відповіді на запитання правильні й чіткі.	A
	Презентація логічна, виклад вільний, відповіді на запитання містять певні неточності.	B,C
	Презентація недостатньо впевнена, виклад переважно за текстом, не всі відповіді на запитання правильні або повні.	D

Таблиця 3.

Критерії оцінювання проходження навчальної практики та захисту звіту з практики

Об'єкт оцінки	Сума балів
Максимальна кількість балів за звіт	100
Проходження практики та написання звіту:	50- 70
- ритмічність роботи під час практики у відповідності до календарного плану	10-15
- відповідність звіту щодо вимог оформлення звіту з навчальної практики	5-10

- правильність розрахунків економічних показників та розв'язання завдань	10-35
- логічність та завершеність обґрунтування результативних показників	5-10
Захист звіту	20-30

Відповідно до графіку проходження практики в останній день практики звіт усно захищається студентом перед комісією у складі керівника практики та викладачів кафедри. За результатами перевірки та захисту звіту комісія визначає оцінку звіту за національною шкалою та рейтинговою оцінкою та заносить її до заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки студента.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. 2003.-№18-22
2. Земельний кодекс України: Офіційне видання.-К.: Концерн "Видавничий Дім "Ін Юре". - 2005. -220с.
3. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» № 1877 від 24.06.2004 // Урядовий кур'єр, 29 вересня 2004 р., № 184
4. Закон України “Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 р.” №2982 від 18.10.2005 // Урядовий кур'єр, 16 листопада 2005 р., с. - 218
5. Закон України «Про господарські товариства» від 5 листопада 1991р.// Відомості Верховної Ради України.-1991.№49.-682 с.
6. Закон України “Про фермерське господарство”// Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 45
7. Закон України “Про особисте селянське господарство”// Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 29
8. Закон України “Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України” від 5.10.2006 р.// Відомості Верховної Ради України. - 2006. - №47
9. Закон України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” від 5.04.2007 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2007. - № 29
10. Закон України “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій” від 4.09.2006р. // Відомості Верховної Ради України. - 2006. - №45
11. Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок” від 24.03.2006 р.// Відомості Верховної Ради України. - 2006. - №31
12. Закон України “Про стандарти, технічні регламенти та

процедурні оцінки відповідності” від 1.12.2005 // Відомості Верховної Ради України. - 2006.-№12

13. Закон України “Про захист економічної конкуренції”// Відомості Верховної Ради України. - 2001. - №12

14. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” // Відомості Верховної Ради України. 1999. - №40

15. Закон України „Про інвестиційну діяльність” від 18.09.91// Відомості Верховної Ради України - 1991. - №47

16. Закон України “Про оплату праці”// Відомості Верховної Ради України - 1995. -№ 17

17. Закон України «Про оренду землі» від 2 жовтня 2003р. № 1211 // Офіційний вісник України. - 2003. - № 44. -С.7 - 17

18. Закон України «Про оцінку земель» від 11 грудня 2003р. № 1378 // Офіційний вісник України. - 2004. - № 1. - С. 7 - 16 (

19. Закон України «Про плату за землю» від 23 липня 1992 р. //Відомості Верховної Ради України.-1992. - №38.

20. Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997 р. //Урядовий кур’єр.-1997.-14 липня.

21. Закон України „Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 14.05.92, ВВР, 1992, N 31 із змінами і доповненнями

22. Закон України „Про оподаткування прибутку підприємств” від 22.05.97 р. № 283/97-ВР із змінами та доповненнями

23. Закон України „Про банки і банківську діяльність” N 1828-ІУ від 07.12.2000

24. Закон України „Про інноваційну діяльність” від 4 липня 2002 року №40- ІУ.

25. Закон України „Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні" від 16 січня 2003 року № 433- ІV.

26. Проект Закону України “Про ринок земель

сільськогосподарського призначення // Землевпорядний вісник. - 2007. - № 6. - С. 76 - 79

27. Указ Президента України „Про заходи щодо забезпечення формування та функціонування аграрного ринку” N 767/2000 від 6.06.2000

28. Постанова Кабінету Міністрів «Державна програма розвитку промисловості на 2003-2011 роки» № 1174 від 28.08.2003

29. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2011 року» від 30 травня 2007 р. № 785

30. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу на 2007-2010 роки» від 26 вересня 2007 р. №] 181

31. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної програми прогнозування науково-технологічного розвитку на 2008 - 2012 роки” від 11 вересня 2007 р. № 1118

32. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року” від 19 вересня 2007 р. № 1158

33. Постанова Верховної Ради України „Про рекомендації парламентських слухань на тему “Національна і інноваційна система України: проблемні формування та реалізації” від 27.06.07// Вісник Верховної Ради України. - 2006. - №46 «

34. Наказ Міністерства аграрної політики України «Про затвердження Порядку пільгового забезпечення сільськогосподарських підприємств, що постраждали унаслідок посухи, насінням під урожай 2008 року» від 18.06.2007 N421

35. Наказ Фонду Державного майна України „Про затвердження

положень з питань приватизації майна в агропромисловому комплексі” N 1718 від 17.08.2000

36. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 „Основні засоби”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000р. № 92.

37. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 року №242

38. П(С)БО 15 "Дохід" Із змінами і доповненнями, внесеними наказами МФУ від 14 червня 2000 року N131, від 25 листопада 2002 року N 989! П(С)БО 16 "Витрати" Із змінами і доповненнями, внесеними наказами МФУ від 14 червня 2000 року N131, від 30 листопада 2000 року N 304, від 25 листопада 2002 року N 989

39. П(С)БО 16 “Витрати”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999року№318

40. Типове положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт і послуг) сільськогосподарських підприємств затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 1996 р. №452 //Економіка АПК. 1996.-№5.-70-92 с. №6 83-91 с.

41. Наказ Держкомзему України, Мінагрополітики України, Мінбудархітектури України, Української академії аграрних наук від 27.01.06 “Порядок нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів//Землевпорядний вісник. - 2006. - №2. - С.83 - 87

42. Проект концепції загальнодержавної комплексної програми підтримки та розвитку українського села “Добробут через аграрний розвиток” на 2005 –2010 рр.

43. Андрійчук В.Г.Економіка аграрних підприємств: Підручник. - К.: КНЕУ, 2002. - 624 с.

44. Економіка підприємства: Навч. посіб. / За ред.П.В. Круша,

В.І.Подвігіної, Б.М.Сердюка. - К.: Ельга-Н, КНТ, 2007. - 780 с.

45; Економіка підприємства: Навч. посіб. /За ред. А.В. Шегди. - К.: Знання, 2006.-614 с.

46. Економіка підприємства: Навч. посіб./ Н.М.Бондар, В.Є.Воротін, О.А.Гаєвський та ін.; За заг. ред. А.В.Калини. - К.: МАУП, 2006. - 352 с.

47. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. Л.М.Мельника. - Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. - 648 с.

48. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф.Покропивного. - Вид. 2-ге, перероб. та доп. - К.:КНЕУ, 2001. -528 с.

49. Манів З.О., Луцький І.М. Економіка підприємства: Навч. посіб - К.: Знання, 2004.- 580 с.

50. Петрович Й.М., Кіт А.Ф, Семенів О.М. та ін. Економіка підприємства: Підручник/ За загальною редакцією Й.М.Петровича. - Львів: «Новий світ - 2000», 2004. - 680 с.

51. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Каравела, 2004,- 335 с.

ДОДАТОК А

Рекомендовані таблиці для написання звіту

Таблиця 1

Склад і структура товарної продукції

Види продукції, галузі та підгалузі	20... р		20...р		20... р		20... . р. у % до 20... . р.
	Виручка від, реалізації, тис. грн.	Структура, %	Виручка від, реалізації, тис. грн.	Структура, %	Виручка від реалізації, тис. грн.	Структура, %	
Рослинництво - всього							
Тваринництво - всього							
Послуги в сільському господарстві							
Продукція сільського господарства і		100		100		100	

Таблиця 2

Вихідні дані для визначення спеціалізації підприємства

Види продукції	Вартість товарної і продукції в середньому за 3 роки тис. грн.	Структура (Р), %	і	2і-1	Р(2і- 1)
Рослинництво - всього					

Тваринництво - всього					
Продукція сільського господарства і послуги					

Таблиця 3

Динаміка валового виробництва продукції, ц

Види продукції	20... р	20... р	20... р	20... р. у % до 20... р.

Таблиця 4

Вартість валової продукції в співставних цінах 2005 року.

Види продукції	Співставна ціна 2005 Р-	Вартість валової продукції, тис. грн.			20... р. у % до 20... Р-
		20... р	20... р	20... р	
Рослинництво всього					
Тваринництво всього					
Всього по підприємству					

Таблиця 5

Розміри підприємства

Показники	20...р	20...р	20...р	20...р. у % до 20...р.

Обсяг виробництва продукції в порівняних цінах 2005 р. тис.				
в т.ч.: рослинництва				
тваринництва				
Обсяг продажу продукції, тис. грн. - всього				
в т.ч.: рослинництва				
тваринництва				
Власний капітал, тис. грн.				
Авансований капітал, тис. грн.				
Середньорічна чисельність працюючих, чол.				
Чистий прибуток, тис. грн.				
Площа сільськогосподарських угідь, га				
в т.ч.: рілля				

Таблиця 6

Структура основних фондів підприємства по сферах діяльності та галузям

Групи основних фондів	20...р.		20...р.		20...р.		Зміна	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.		вартості, %	Питома вага пункти, +/-
Виробничі основні фонди, всього								
ч. основні виробничі фонди с.-г. призначення								
основні фонди інших галузей								
Невиробничі основні фонди								

Всього основних фондів		100		100		100	
------------------------	--	-----	--	-----	--	-----	--

Таблиця 7

Видова структура основних засобів підприємства

Групи основних засобів	20.	р.	20..	р-	20.	•р-	Зміна	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	вартості, %	питомої ваги, пункти, +-
Земельні ділянки								
Капітальні витрати на								
Будинки, споруд								
Машини та обладнання								
Транспортні засоби								
Інструменти, прилади,								
Робоча і продуктивна								
Багаторічні насадження								
Інші основні засоби								
Бібліотечні фонди								
Малоцінні необоротні матеріальні активи								
Тимчасові (нетитульні) споруди								
Природні ресурси								
Інвентарна тара								
Предмети прокату								
Інші необоротні матеріальні активи								

Всього основних		100		100		100		X
в т. ч. активні								
пасивні								

Таблиця 8

Забезпеченість підприємства основними фондами та ефективність їх використання

Показники	20...р	20...р	20...р	20...р. в % до
Фондозабезпеченість, тис. грн./100га (по основним засобам)				
Фондоозброєність праці, тис. грн./чол.				
Фондовіддача				
Фондомісткість				

Таблиця 9

Структура оборотного капіталу підприємства на початок року

Групи оборотного капіталу	20... р.		20. .р.		20. ...р		зміна	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	вартість і, %	питомо і ваги, пункти, +-
Оборотні фонди, всього								
в т. ч. виробничі запаси								
поточні біологічні активи								
незавершене виробництво								
Фонди обігу, всього								
в т.ч. готова продукція								
товари								

векселі одержані								
дебіторська заборгованість за								
дебіторська заборгованість за								
інша поточна дебіторські								
поточні фінансові інвестиції								
грошові кошти та їх еквіваленти:								
інші оборотні активи								
Всього вартість оборотного капіталу								

Таблиця 10

Забезпеченість підприємства оборотним капіталом та ефективність його використання

Показники	20...р	20...р	20...р	20.. у % до 20..	.р. до .р.
Середньорічна вартість оборотного капіталу, тис. грн.					
Фондозабезпеченість, тис. грн. /100га (по оборотним фондам)					
Коефіцієнт забезпеченості основних засобів оборотними					
Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу					
Тривалість обороту оборотного капіталу, днів					

Таблиця 11

Чисельність персоналу та рух робочої сили

Показники	20..р	20...р	20...р	20.. у % до	.р.
Середня чисельність працівників, зайнятих в сільськогосподарському виробництві,					
в т.ч.: в рослинництві					
тваринництві					

Прийнято працівників за рік, чол.				
Вибуло працівників за рік, чол., всього				
з них: з причин скорочення штатів				
за власним бажанням, звільнено за прогули та ін. порушення трудової дисципліни,				
Коефіцієнт найму				X
Коефіцієнт вибуття				X
Коефіцієнт плинності				X

Таблиця 12

Використання фонду робочого часу

Показники	20...р		20...р		20...р		20...р. у % до 20...р
	люд-год.	%	люд-год.	%	люд-год.	%	
Фонд робочого часу, всього,		100		100		100	
Відпрацьовано всього, люд-год.							
Не відпрацьовано всього, люд-год.							
в т.ч.: щорічні відпустки							
тимчасова непрацездатність							
навчальні відпустки та інші							
неявки з дозволу адміністрації							
відпустки за ініціативою							
Інше							

Таблиця 13

Фонд оплати праці

Показники	20...р		20...р		20...р		20...р. у % до 20...р.
	тис грн.	%	тис грн.	%	тис грн.	%	

Фонд оплати праці всіх працівників, тис. грн.		100		100		100	
Фонд оплати праці штатних працівників, тис. грн.							
в т.ч.: фонд основної заробітної плати							
Фонд додаткової заробітної плати							
з нього:							
- надбавки та доплати до							
- премії та винагороди							
- інше							
Натуральна оплата праці штатних працівників, тис.							
Сума заборгованості із виплати заробітної плати							
із неї: утворено в попередні роки,							
штатним працівникам							

Таблиця 14

Рівень продуктивності праці на підприємстві та в галузі рослинництва

Показники	20...р	20...р	20...р	20...р. у % до
Вихідні дані				
Вартість валової продукції в порівняльних цінах, всього, тис. грн.				
в т.ч. рослинництво				
Середньорічна чисельність робітників, зайнятих в сільському господарстві, всього, чол.				
в т.ч. в рослинництві				
Затрати праці в сільському господарстві, всього, тис. люд.-год.				
в т.ч. в рослинництві				
Площа ріллі, га				
Розрахункові дані				
Продуктивність праці, всього:				
тис. грн./ чол.				

грн / люд. год.				
Продуктивність праці в рослинництві:				
тис. грн./ чол.				
грн./ люд. год.				
Трудомісткість 1 грн. валової продукції, люд.-год.				
в т.ч. рослинництво				
Затрати праці на 1 га ріллі в рослинництві, люд.- год.				

Таблиця 15

Структура основних витрат на виробництво продукції рослинництва

Статті витрат	20...р		20...р		20...р		Зміна	
	Сума витрат, тис. грн.	Структура, %	Сума витрат, тис. грн.	Структура, %	Сума витрат, тис. грн.	Структура, %	вартості, %	питомої ваги, пункти, -н
Витрати на оплату праці								
Відрахування на соціальні заходи								
Матеріальні затрати								
у тому числі: насіння та садивний матеріал								
інша продукція сільського господарства								
мінеральні добрива								
нафтопродукти								
електроенергія								
паливо								
запасні частини, ремонти та будівельні								
оплата послуг і робіт								
Амортизація основних засобів								
Інші витрати (включаючи плату за								

у т.ч.								
орендна плата за:								
земельні частки (паї)								
майнові паї								
Всього витрат		100		100		100		100

Таблиця 16

Витрати на виробництво продукції рослинництва

Види продукції •	20..р		20...р		20...р		Зміна, %	
	Вироблено продукції, ц	Витрати виробництва, т. гпн.	Вироблено продукції, ц	витрати виробництва, т.	Вироблено продукції, ц	Витрати виробництва, т. гон. І	Виробленої продукції	Витрат виробництва

Таблиця 17

Виробнича собівартість 1 ц продукції рослинництва

Види продукції	20...р	20...р	20...р	20.. .р. у % до 20.. .р.

Таблиця 18

Повна собівартість 1ц продукції рослинництва

Види продукції	20...р	20...р	20...р	20.. .р. у % до 20.. .р.

Таблиця 19

Рівень і структура виробничої собівартості 1ц

Статті витрат	20...р		20...р		20...р		20... у % до 20... .р.
	грн.	%	грн.	%	грн.	%	
Прямі матеріальні витрати							
з них: насіння та посадковий							
мінеральні добрива							
нафтопродукти							
оплата послуг і робіт сторонніх							
решта матеріальних							
Прямі витрати на оплату праці							
Інші прямі витрати та загальновиробничі							
з них: амортизація необоротних							
відрахування на соціальні заходи							
решта інших прямих та							
Виробнича собівартість всього		100		100		100	

Таблиця 20

Структура основних витрат на виробництво продукції тваринництва

Статті витрат	20...р		20...р		20...р		Зміна	
	Сума витрат, тис. грн.	Структура а, %	Сума витрат, тис. грн.	Структура а, %	Сума витрат, тис. грн.	Структура а, %	Суми витрат, %	Структура а, +-
Витрати на оплату праці								
Відрахування на соціальні заходи								
Матеріальні затрати								

у тому числі:корми								
інша продукція сільського господарства								
нафтопродукти								
електроенергія								
паливо								
запасні частини, ремонти; та будівельні матеріали								
оплата послуг і робіт								
Амортизація основних засобів								
Інші витрати (включаючи плату за оренду)								
у т.ч.								
орендна плата за:								
земельні частки (паї)								
майнові паї								
Всього витрат		100		100		100		100

Таблиця 21

Витрати на виробництво продукції тваринництва

Види продукції	20...р		20...р		20...р		Зміна, %	
	Виробле но продукц ії, ц	Витрати виробни цтва, т.	Виробле но продукц ії, ц	витрати виробни цтва, т.	Виробле но 1 продукц ії, ц	Витрати виробни цтва, т. грн.	Виро блен ої	Вит рат вироб

Таблиця 22

Виробнича собівартість 1ц продукції тваринництва

Види продукції	20...р	20...р	20...р	20... у % до .р.

--	--	--	--	--

Таблиця 23

Повна собівартість 1 ц продукції тваринництва

Види продукції	20...р		20...р	20...р. у % до 20...р.
	20...р	20...р	20...р	

Таблиця 24

Рівень і структура виробничої собівартості 1 ц

Статті витрат	20...р		20...р		20...р		20...р. у % до 20...р.
	грн.	%	грн.	%	грн.	%	
Прямі матеріальні витрати з них: корми							
нафтопродукти							
оплата послуг і робіт сторонніх							
решта матеріальних							
Прямі витрати на оплату праці							
Інші прямі витрати та загальновиробничі з них: амортизація необоротних							
відрахування на соціальні заходи							
решта інших прямих та							
Виробнича собівартість всього		100		100		100	

Таблиця 25

Фінансові результати та склад прибутку

Стаття	20.p	20.. .p	20.. .p	20.. .p. у % до 20.. .p.
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)				
Податок на додану вартість				
Акцизний збір				
Витрати, які вилучаються з виручки				
Інші вирахування з доходу				
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)				
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)				
Валовий:				
прибуток				
збиток				
Інші операційні доходи				
Адміністративні витрати				
Витрати на збут				
Інші операційні витрати				
Фінансові результати від операційної діяльності				
прибуток				
збиток				
Дохід від участі в капіталі				
Інші фінансові доходи				
Інші доходи				
Фінансові витрати				
Втрати від участі в капіталі				
Інші витрати				

Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:				
прибуток				
збиток				
Податок на прибуток від звичайної діяльності				
Фінансові результати від звичайної діяльності:				
прибуток				
збиток				
Надзвичайні:				
доходи				
витрати				
Податки з надзвичайного прибутку				
Чистий:				
прибуток				
збиток				

Таблиця 26

Склад та структура посівної площі сільськогосподарських культур

Сільськогосподарські культури	20...р		20...р		20...р		20...р. у % до 20...р.
	га	%	га	%	га	%	
Всього посіву сільськогосподарських		100		100		100	

Таблиця 27

Урожайність основних сільськогосподарських культур

Культури	20...р	20...р	20...р	20...р. у % до
----------	--------	--------	--------	-------------------

Таблиця 28

Результати реалізації продукції рослинництва

Види продукції	20...р			20...р			20...р			20... р. У % до 20... р.
	При буто к	При буто к	При буто к	При буто к	При буто к	При буто к	При буто к (зби	При буто к		

Таблиця 29

Рівень рентабельності виробництва продукції рослинництва, %

Види продукції	20...р	20...р	20...р	Відхилення

Таблиця 30

Економічна ефективність виробництва

Показники	20...р	20...р	20...р	Відхилення 20.. р до 20..р.	
				%	+/-
Площа посіву, га					
Виробничі витрати на вирощування продукції, тис. грн.					
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.					
Виручка від реалізації, тис. грн.					
Валовий збір, ц					
Реалізовано, ц					

Рівень товарності, %					
Урожайність, ц /га					
Виробнича собівартість 1 ц, грн.					
Повна собівартість 1ц., грн.					
Ціна реалізації 1ц., грн.					
Одержано прибутку від реалізації, всього, тис. грн.					
в т.ч. на 1га посіву, грн.					
на 1ц., грн.					
Рівень рентабельності виробництва, %					

Таблиця 31

Поголів'я худоби (на кінець року)

Види тварин	20...р	20...р	20...р	20...р. у % до
Велика рогата худоба, всього голів				
з них: корови				
Свині, всього, гол.				
з них: свиноматки				

Таблиця 32

Продуктивність тварин і птиці

Показники	20...р	20...р	20...р	20...р. у % до
Середньорічний надій молока від однієї корови, кг				
Середньодобовий приріст живої маси однієї голови, г:				
ВРХ				
свиней				

овець				
птиці				
Яйценосність однієї курки - несучки, шт.				

Таблиця 33

Реалізація продукції тваринництва, ц

Види продукції	20...р	20...р	20...р	20...р
Молоко				
М'ясо ВРХ				
М'ясо свиней				
М'ясо овець				
М'ясо птиці				
Яйця, тис .шт.				
Вовна				

Таблиця 34

Результати реалізації продукції тваринництва

Види продукції	20...р		20...р		20...р		20...р у % до 20...р.
	Прибуток (збиток) всього,	Прибуток (збиток)	Прибуток (збиток)	Прибуток (збиток)	Прибуток (збиток) ВСЬОГ	Прибуток (збиток)	

Таблиця 35

Рівень рентабельності виробництва продукції тваринництва, %

Показники	20...р	20...р	20...р	Відхилення

--	--	--	--	--

Таблиця 36

Середні ціни реалізації продукції рослинництва і тваринництва, грн./ц

Види продукції	20...р	20...р	20...р	20...р

Таблиця 37

Середні показники виробництва і реалізації продукції на підприємстві

Показники	20. р	20...р	20...р	В середньому за 3 роки
Пшениця				
Обсяг реалізації, ц				
Ціна реалізації, грн. /ц				
Прибуток від реалізації, тис. грн.				
Повна собівартість реалізованої продукції, тис грн.				
Прибуток в розрахунку на 1 ц реалізованої продукції, грн./ц				
Рівень рентабельності, %				
Соняшник				
Обсяг реалізації, ц				
Ціна реалізації, грн. /ц				
Прибуток від реалізації, тис. грн.				
Повна собівартість реалізованої продукції, тис грн.				
Прибуток в розрахунку на 1 ц реалізованої продукції, грн./ц				
Рівень рентабельності, %				

М'ясо ВРХ				
Обсяг реалізації, ц				
Ціна реалізації, грн. /ц				
Прибуток від реалізації, тис. грн.				
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.				
Прибуток в розрахунку на 1 ц реалізованої продукції, грн./ц				
Рівень рентабельності, %				
Молоко				
Обсяг реалізації, ц				
Ціна реалізації, грн. /ц				
Прибуток від реалізації, тис. грн.				
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.				
Прибуток в розрахунку на 1 ц реалізованої продукції, грн./ц				
Рівень рентабельності, %				

Таблиця 38

Середні показники виробництва » реалізації продукції на підприємствах – конкурентах

Показники	Господарство №1					Господарство №2		
	20..р	20...р	20...р	20...р	В середньому	20.р	20...р	20...р середньому
Пшениця								
Обсяг реалізації, Ц								
Ціна реалізації, грн /ц								
Прибуток від реалізації. тис. грн.								
Повна собівартість реалізованої проекції. тис. грн.								

Прибуток в розрахунку на 1 ц реалізованої продукції, грн./ц								
Рівень рентабельності, %								
Соняшник								
Обсяг реалізації, ц								
Ціна реалізації, грн. /ц								
Прибуток від реалізації, тис. грн.								
Повна собівартість. реалізованої продукції. тис. грн.								
Прибуток в розрахунку на 1 її реалізованої продукції, грн /ц								
Рівень рентабельності. %								
М'ясо ВРХ								
Обсяг реалізації, ц								
Ціна реалізації, грн. /ц								
Прибуток від реалізації. тис грн								
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.								
Прибуток в розрахунку на 1 ц реалізованої продукції. грн. її								
Рівень рентабельності %								
Молоко								
Обсяг реалізації, ц								
Ціна реалізації, грн. /ц								
Прибуток від реалізації, тис. грн								
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.								
Прибуток в розрахунку на 1 ц реалізованої продукції, грн./ц								
Рівень рентабельності, %								

Таблиця 39

Порівняльний аналіз рівня конкурентоспроможності продукції

на підприємстві

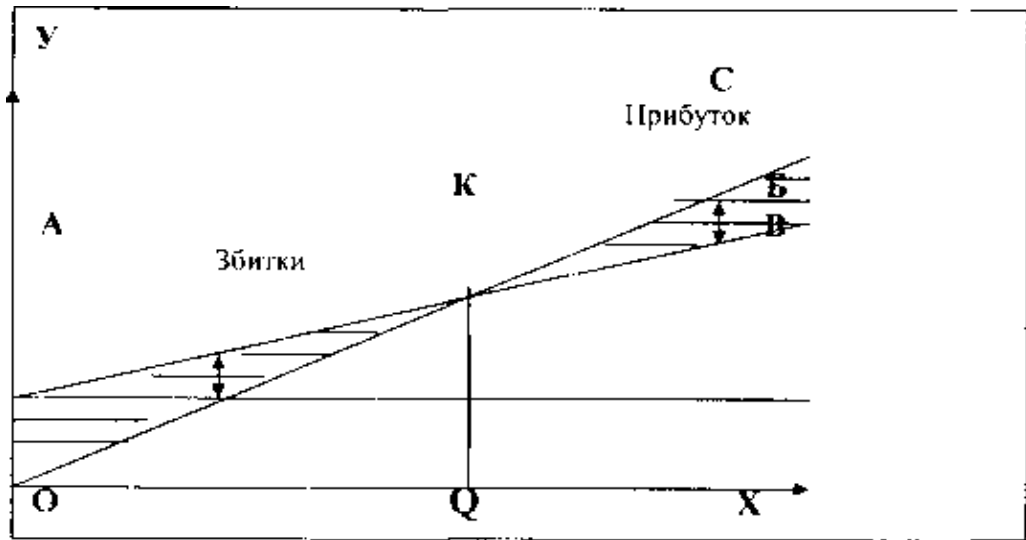
Показники	Господарство №1	Господарство №2	Господарств о
Пшениця			
Обсяг реалізації, ц			
Ціна реалізації, грн. /ц			
Прибуток в розрахунку на 1 ц реалізованої продукції, грн./ц			
Рівень рентабельності, %			
Соняшник			
Обсяг реалізації, ц			
Ціна реалізації, грн. /ц			
Прибуток в розрахунку на 1 ц реалізованої продукції, грн./ц			
Рівень рентабельності, %			
М'ясо ВРХ			
Обсяг реалізації, ц			
Ціна реалізації, грн. /ц			
Прибуток в розрахунку на 1 ц реалізованої продукції, грн./ц			
Рівень рентабельності, %			
Молоко			
Обсяг реалізації, ц			
Ціна реалізації, грн. /ц			
Прибуток в розрахунку на 1 ц реалізованої продукції, грн./ц			
Рівень рентабельності, %			

Таблиця 40

Факторний аналіз зміни прибутку від реалізації в період
з 20 по 20 роки

Роки		Урожайність, ц/га		Собівартість , грн./ц		Ціна реалізації, грн./ц		Прибуток на га, грн.		Відхилення, грн.			
										загальне	у т.ч. за рахунок		
											урожайнос ті	собівартос ті	ціни
базис ний	звіт ний	У0	У1	СО	С1	Ц0	Ц1	П0	П1	ПІ-П0			
20..	20..												
20...р	20..												
20...р	20..												

Осі: ОУ грошова виручка, витрати, тис. грн.

ОХ - обсяг реалізації, шт.

ОС - лінія грошової виручки, тис. грн.

АВ - лінія постійних витрат, тис. грн.

АК - лінія сукупних витрат (постійних і змінних), тис. грн. КО - лінія, що вказує на критичну точку беззбитковості

ДОДАТОК Б

Титульна сторінка звіту з практики

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ

Кафедра бізнес-консалтингу та міжнародного туризму

ЗВІТ

про проходження навчальної практики з економіки

студента _____ курсу _____ групи

_____

П.І.Б.

Об'єкт практики _____

за період з «_____» _____ 201__ р. по «_____» _____ 201__ р.

Керівник практики:

від кафедри _____

Звіт здано на кафедру _____

Звіт перевірено _____

Загальна оцінка за практику _____

Голова комісії _____

М.Мелітополь, 201__